

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

ערכים בפורים

מטרה:

להרחיב את הידע על ערכים, דינים ומנהגים הקשורים לחג פורים ולבחון את משמעותם לחיינו היום.

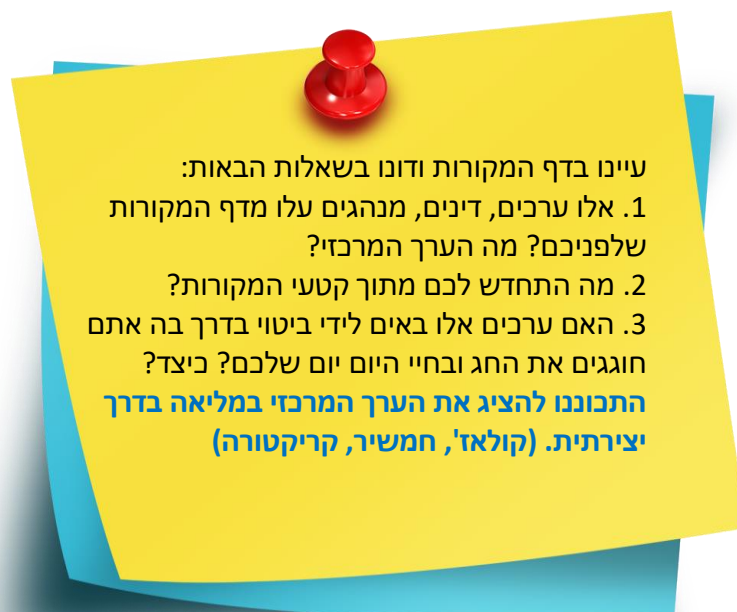
מהלך הפעילות:

שלב א' אישי - במליאה

1. נחלק לכל אחד מהמשתתפים "זר בלונים".
2. כל משתתף יתבקש לרשום בתוך כל אחד מהבלונים מבחר דינים ומנהגים המוכרים לו, הקשורים לחודש אדר ולחג לפורים.
3. בטבלה שתוצג על הלוח/ לוח שיתופי במחשב נמיינ את הדינים/מנהגים/ערכים ונמלא יחד את הטבלה.

שלב ב' - קבוצתי

נתחלק לקבוצות (בכיתה או בחדרים בלמידה מרחוק) כל קבוצה תקבל כרטיס משימה ובו מקורות ושאלות לדיון.

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

מליאה

דיווח נציגי הקבוצות.

דיון:

1. אלו ערכים עולים מתוך מכלול דפי המקורות?
2. כיצד קשורים ערכים אלו לחג פורים?
3. הערכים המרכזיים שעלו בדיון הם: נתינה, חסד, חברות, ערבות הדדית ושמחה, כיצד באים ערכים אלו לידי ביטוי בחיי הקבוצה, הקהילה שלכם?
4. מה אתם כבני נוער יכולים לעשות כדי להטמיע ערכים אלו בחברה?
5. מה התחדש לכם מהפעילות?

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

נספחים

מקורות לעיון

ניתן להשתמש במידע שבמבוא לקובץ זה בכרטיסי משימה לקבוצות נוספות.

קבוצה א' - מתנות לאביונים

ארבע נתינות יש בפורים:

- משלוח מנות איש לרעהו.
- מתנות לאביונים.
- מגבית פורים.
- מעות לזכר מחצית השקל.

... כי לב כולם היה שווה לדבר זה להיות שמח ביום זה ולשלוח מנות איש לרעהו. ועל כן כתב אליהם מרדכי שישלחו מתנות גם לאביונים, וראוי ששמחת כולם יהיה שווה בערך אחד.
(מפירוש האלשיך למגילת אסתר, פרק ט')

מינהל חברה ונוער אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

חובה לתת מתנות לאביונים ביום החג (ולא בלילה ולא אחרי חג), כדי לשמח את לב העניים. בחג עצמו יש לתת שתי מתנות לשני אביונים.

הרמב"ם אומר שהשמחה הגדולה ביותר היא במצוות מתנות לאביונים – והיא חשובה יותר מהסעודה עצמה וממשלוח המנות.

בהלכות יום טוב הוא אומר כך: "אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל לעניים ומרי נפש אין זו שמחת מצווה אלא שמחת כרסו".

המקור למצוה (מתנות לאביונים) בפסוק ממגילת אסתר: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" (ט, כב).

הרמב"ם פסק ב"משנה תורה": "מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו. שאין שמחה גדולה ומפוארת אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה, שנאמר בישעיה (כז, טו): "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"

(הלכות מגילה פרק ב הלכה טו).

מחצית השקל ומעות לפורים

בערב פורים או בבוקר החג נוהגים לתת בכניסה לבית-הכנסת או לגבאי, לפי קריאת המגילה מטבעות בערך כספי של **מחצית השקל**. מנהג זה הוא זכר למחצית השקל שהיו נותנים בחודש אדר, בזמן שבית-המקדש היה קיים, לצורך קרבנות הציבור (שקלים, פרק ח משנה א). בחוץ לארץ היה נאסף הכסף עבור תלמידי ישיבות, בתי יתומים ועניי ארץ-ישראל. **מעות פורים** הן צדקה לעניים. בספרי הלכה נקבע "אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול - נותנים לו ואף לנכרי נותנים מפני דרכי שלום"

(אורח חיים, הלכות פורים תרצד, ג)

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

קבוצה ב' – משתה ומשלוח מנות

משלוח מנות איש לרעהו

במצווה זו חייבים איש ואשה, והיא נועדה "להרבות שמחה ורעות". מצווה לשלוח ביום החג לפחות לאדם אחד שתי מנות של מיני מאכלים הראויים לאכילה מידית. נהוג לשלוח את המנות על ידי שליח לקרובי משפחה, לחברים, לשכנים.

משתה ומשלוח מנות

מצווה היא להרבות בסעודת-פורים ולהעמידה על יין ועל בשר. השמחה והמשתה אין עושין אותם אלא ביום. חייב אדם לשלוח שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחברו שנאמר "ומשלוח מנות איש לרעהו" לפחות שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים – משובח. ואם אין לו – מחליף עם חברו: זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים "ומשלוח מנות איש לרעהו". וחייב לחלק לעניים ביום הפורים. מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו... (רמב"ם, שם הלכום י"ד-י"ז).

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

קבוצה ג' – משתה ושמחה

הפסוקים המתארים את המצוות של חג הפורים הם הפסוקים ממגילת אסתר פרק ט':
(כא) "לקיים עליהם להיות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה."
(כב) "כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם, והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, לעשות אותם ימי **משתה ושמחה**, **ומשלוח מנות** איש לרעהו **ומתנות לאביונים**:..."
(כח) "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר..."
(מגילת אסתר פרק ט')

המנהג לחוג את ימי הפורים ב"משתה ושמחה" מקורו במגילה, אבל האמורא הבבלי רבא הוא שטבע את המטבע:
"חייב איניש לבסומי בפוריא (חייב אדם להשתכר בפורים) עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".
(תלמוד בבלי, מסכת מגילה, ז, עב).
אולם הגאונים דחו חיוב זה:
"אין אנו מצווים להשתכר ולהפחית עצמנו השמחה, שלא נצטוונו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג" (ספרות הגאונים).

"עשרה שמות נקראה שמחה, אלו הם: ששון, שמחה, גילה, רינה, דיצה, פצחה, עליזה, חדווה, עליצה"
(שיר השירים רבה, פרשה א')

שירים ופרודיות (ראה אתרים באינטרנט)

כדי לבדח את המסובים בשעת הסעודה, חוברו שירים ופזמונים המדברים בשבחו של היין. לפרסום רב זכה השיר "ככלות ייני", שחיבר ר' שלמה אבן-גבירול (נולד בספרד בשנת 1020), בעקבות סעודת פורים אצל קמצן גדול הגיש מים לשולחן כאשר אזל היין. עד היום נהוג לחבר פזמונים משעשעים לחג.